

SVERIGES DÖVAS UNGDOMSFÖRBUND
FÖRMANSVÄGEN 2, 6 TR.
117 43 STOCKHOLM
E-POST: SDU@SDRF.SE
TEXTTELEFON: 08 - 442 14 95
FAX: 08 - 442 14 97
WEBB: WWW.S-D-U.SE

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET
103 33 STOCKHOLM
SKOLLAGEN@EDUCATION.MINISTRY.SE

Handläggare

Sven-Emil Karmgård
Intressepolitisk ombudsman
sven-emil.karmgard@sdrf.se

Yttrande över Ds 2009:25 – *Den nya skollagen*

Sveriges Dövas Ungdomsförbund (SDU) är ett förbund som verkar för teckenspråkiga döva och hörselskadade barn och ungdomar. Vi har delvis läst igenom departementspromemorian och vill härmed yttra oss över vissa delar.

För övriga delar har vi antingen inte tagit del av Skollagsberedningens förslag alls eller inte haft avvikande synpunkter på dem. De synpunkter som vi delar med vissa remissinstanser har redan lyfts fram av dem och vi går därför inte in närmare på dessa i vårt yttrande.

Inledande kommentarer av generell karaktär

Flera saker saknas i denna promemoria, bland annat efterlyser vi en närmare analys och skrivning som tydliggör och förstärker teckenspråkiga elevers rätt, som vi menar är av fundamental karaktär, till teckenspråkstolkare i deras utbildning – oavsett skolform. Inte alla elever, av olika anledningar, kan eller vill gå på specialskolan eller Riksgymnasiet för döva (RGD) i Örebro. De ska självfallet ges en reell möjlighet till deltagande i den utbildning som erbjuds på kommunal nivå, exempelvis på grundskole- och gymnasial nivå. Förutom dessa exempel bör tolkservicen även givetvis garanteras för övriga skolformer som berörs i denna promemoria.

Det var med stor besvikelse vi noterade att det även helt saknas hänvisningar till dels FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, dels språklag (2009:600) som skulle ge en välbehövlig tyngd till promemorian.

FN-konventionen, som Sverige har ratificerat, innehåller bland annat en hel artikel (art. 24) om utbildning och där ifrån finns det mycket för den nya skollagen att inhämta.

Det svenska teckenspråket har en självständig status, jämställd de nationella minoritetsspråken, i den språklag som riksdagen beslutade om kort innan Skollagsberedningen redovisade sin promemoria. Den aspekten saknas i den föreslagna skollagen, där har man nämligen i återkommande fall talat om minoritetsspråken, utan att då gå in närmare på det svenska teckenspråket. Vi menar att det svenska teckenspråket även ska gälla i samma situationer som minoritetsspråken och därmed behandlas likvärdigt.

I alla år har våra medlemmar reagerat på den, i officiella sammanhang, vedertagna skrivningen "specialskola" som både väcker negativa associationer och inte klart står för något. I folkmun heter det "dövskola" och det är ett mera rättvisande namn som speglade skolan och dess verksamhet bättre. Tiderna är dock de andra nu och det finns andra namn som nu speglar specialskolan och dess tvåspråkiga verksamhet och syfte bättre, det vore därför önskvärt med ett annat namn som direkt talar om vilken profil skolformen i fråga har.

I detta yttrande har vi givetvis varit konsekventa i användningen av benämningen specialskola, för tydlighetens skull.

11 kap. 2 § Utbildningens syfte

Under paragrafen som beskriver utbildningens syfte saknar vi den fina beskrivningen som återfinns i grundskolans motsvarighet (9 kap. 2 §). För oss är det fullständigt självklart att specialskolan ska ha samma syfte och funktion som grundskolan och det ska också tydligt framkomma i lagtexten.

Författningskommentaren för 11 kap. 2 § gör gällande att formuleringen i 9 kap. 2 § även gäller "i tillämpliga delar" för specialskolan och hänvisar till författningskommentaren för 9 kap. 2 §, där kan man dock inte utläsa någonting om att fallet skulle vara så.

Därför önskar vi en omskrivning och harmonisering av 11 kap. 2 § så att formuleringen för grundskolan även kommer med där. Vi anser också att den tvåspråkiga intentionen som så tydligt finns i promemorian på s. 470 bör belysas i själva lagtexten, lämpligtvis genom att även baka in en variant av formuleringen för sameskolan (12 kap. 2 §), genom att i samma paragraf fastställa att specialskolan *syftar till att ge en utbildning med tvåspråkig inriktning*.

11 kap. 5 § Undervisningstid

Vi vill även göra en, med grundskolan, komparativ kommentar för undervisningstiden för specialskolan. Bryts undervisningstimmarna för bägge skolformerna ned till antalet timmar per år får vi en siffra på 784,5 tim/år för specialskolan och 740,5 tim/år för grundskolan.

Det känns inte rimligt att eleverna i specialskolan ska ha 44 timmar mer undervisningstid per år, speciellt när eleverna nästan uteslutande också har längre avstånd till sin skola och därmed mera restid. Timplanen bör, om möjligt, därför ses över igen och harmoniseras ytterligare.

18 kap. Kommunal vuxenutbildning

I kapitlet behandlas utbildningsspråket under 12 §, där saknar vi det svenska teckenspråket och rätten till att få undervisning på teckenspråk, antingen direkt eller indirekt (via teckenspråkstolkar). Vi vet sen tidigare av erfarenhet att det ofta har varit problematiskt för döva och hörselskadade ungdomar som vill tillägna sig den kommunala vuxenutbildningen i och med deras behov av svenskt teckenspråk.

Författningskommentaren betonar att bestämmelsen i fråga inte ger eleven "någon absolut rätt att få utbildning på sitt modersmål", enligt vår mening bör den dock utökas med ett tillägg som både undantar och understryker att samtliga döva och hörselskadade elever som antingen har teckenspråk som modersmål (första språk) eller behöver det för att tillägna sig utbildningen ska garanteras detta.

Ovanstående stycke är en nödvändighet för att 9-11 §§ i kapitlet ska kunna efterlevas.

19 kap. Särskild utbildning för vuxna

Vi vill framhålla liknande synpunkter till detta kapitel som för föregående kapitel om kommunal vuxenutbildning.

20 kap. Utbildning i svenska för invandrare

I detta kapitel har varken undervisning för döva invandrare i svenskt teckenspråk respektive svenska behandlats alls. Vi anser att det är väldigt olyckligt att detta förbisetts från Skollagsberedningens sida, trots att detta har uppmärksammats tidigare (SOU 2006:54, 8 kap.).

Sfi-undervisningen för döva invandrare kan inte ske på samma villkor och förutsättningar som för hörande invandrare, även om det fastslås att utbildningen ska ske med utgångspunkt i "den enskildes behov" är det lätt för utbildningsanordnare, bland annat på grund av okunskap, att fatalt missbedöma vad som är den enskildes behov och förutsättningar.

Döva invandrare är i många fall nästan språklösa eller saknar läs- och skrivfärdigheter från sitt gamla hemland när de kommer till Sverige. För att den gruppen ska få bästa möjliga start är det av största vikt att satsningen först inleds med undervisning i teckenspråk för invandrare (tfi), innan sfi-undervisningen kan påbörjas.

Därför menar vi att detta debacle bör rättas till genom att ta ovanstående i beaktande och kapitlet utökas till att även innefatta tfi- och sfi-undervisning för döva invandrare.

24 kap. 20 § Statlig kvalitetsgranskning

Vi har genom besök på specialskolorna och möten med både elever och personal på skolorna i fråga konstaterat att det råder stora skillnader, både lokala och regionala, i främst lärarnas språkliga färdigheter i svenskt teckenspråk. Det är för alla en självklarhet att kommunikationen mellan en lärare och en elev ska vara flytande och friktionsfri. Verkligheten ser tyvärr inte ut så, en majoritet av de lärare som arbetar med teckenspråkiga elever har inte svenskt teckenspråk som modersmål (första språk).

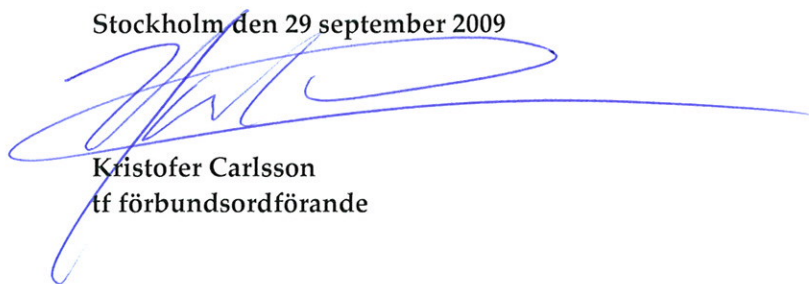
Därför anser vi att den statliga kvalitetsgranskningen ska utökas till att även kvalitetsgranska de yrkesverksamma lärarnas kompetens i svenskt teckenspråk, ur ett kommunikativt perspektiv. Detta ska inte räckas till lärarens specifika ämneskompetens, den som undervisar i exempelvis matematik eller geografi bör behärska svenskt teckenspråk lika bra som den som undervisar i språkämnerna. Läraryrket går ut på att förmedla kunskap på bästa sätt och hur gör man det om man inte behärskar kommunikationsspråket i fråga?

Modersmålsundervisning i svenskt teckenspråk

I detta avslutande stycke vill vi betona att möjligheten till att få modersmålsundervisning i svenskt teckenspråk ska finnas på alla nivåer och skolformer i skolsystemet samt att svenskt teckenspråk även jämföras med de nationella minoritetsspråken, såsom det avses i språklagen, i följande avseenden: 9 kap. 7 §, 10 kap. 9 §, 12 kap. 7 § och 17 kap. 2 §.

Språklagens 14 § föreskriver dessutom att "den som är döv eller hörselskadad och den som av andra skäl har behov av teckenspråk ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket". Vi menar att detta bör implementeras i den nya skollagen, då utbildningsväsendet bäst och på ett naturligt sätt kan ta det ansvar som tillfallit det allmänna (15 §).

Stockholm den 29 september 2009

Kristofer Carlsson
tf förbundsordförande